

מתיקות השבת

יו"ל ע"י ישיבת חיים של תורה - לובלין פניה"ק ירושלים ת"ו | בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאווה שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל 'שבת הלווי' זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו ראש הישיבה שליט"א ◆

מתיקות שנת השמיטה

"וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמרו... שש שנים תרבע שדה... ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שבת לא". במצוות השמיטה התחדש חידוש גדול, שאחרי שאדם רכש שדה בקסוף מלא וטרע עליו בכל מרצו למשוך שש השנים שקדמו לשמיטה, פקעת בשנת השמיטה, השדה שלו בעשה הפקר לכל עובר ושב.

וכך גם בשמטת כספים, אדם עושה חסד עם האלת ומלווה לו את כספו שעבד עליו בזעת אפו, והנה מגיעה שנת השמיטה והשביעית משמטת ושוב הפסך לא שנה לו ולא עתיד לחזור אליו. וכו' העבדים שנקנו על ידי בעליהם יוצאים לחרות בשנה השביעית ובשנת היובל, ובאמת עלינו להשתדל להבין, עד כמה שדנו מגעת, מה פשר מצוה זו.

גם שו ועין מסיני

אמרו חז"ל (מובא ברש"י): 'מה ענין שמיטה אצל הר סיני, אלא לומר מה מה שמיטה נאמרו כללותיה ופרטותיה ודקדוקיה מסיני, אף כלן נאמרו כללותיה ודקדוקיה מסיני'. וצריך להבין, מדוע דוקא במצוות שמיטה הזכיר 'הר סיני' בשביל ללמד ענין זה ולא בשום מצוה אחרת, מדוע למשל ב'זמן שו ועין' שזכרו לפנינו בפרשת אמרו לא הזכיר 'הר סיני', ללמדנו שכל שמיטה שו ועין נאמרו כללית ופרטית בסיני, אף כל המצוות נאמרו כללותית ופרטית בסיני? אלא, הדנה מצינו שפרשת המקלל בסמכה למצוות שמיטה וצריך באור מדוע? ובהקדים לך תבוננו בדברי חז"ל שבארו מדוע בסמכה פרשת המקלל לפרשת לחם הפנים, משום שהמקלל לגלג על לחם הפנים ואמרו, 'וכי דרכו של מלך לאכל פת לתשעה ימים' (ש"י) ולכן נאמר עליו: "וצא בן אשה ישראלית" - מעולמו יצא (ש"י), שבשביל הלגלוג שלו הפסיד את עולמו הזה והבא, רח"ל.

'עין טובה' תחת עין רעה

ולפי זה, באור, שהפסוקים הבאים 'שו תחת שו', באו כן ללמדנו שבשביל הדבור הרע

של המקלל הוא הפסיד את שניו שזה פח הפה ולא זכר לשבת עמו את ה' בעולם הבא. ו'עין תחת עין' - שבשביל העין הרע והזלזול שהיה לו על דבר קדוש ונעלה פלחם הפנים, הפסיד את עינו לנצח, שלא יוכל לראות בגדלת ה' ו'נפש תחת נפש' הינו, שהמקלל הפסיד את כל חלקי נפשו לנצח.

וטעותו היתה שלא השפיל להעמיך במחשבתו ולהתבונן במצוות לחם הפנים ולהבין שה' אינו צריך את לחם הפנים כדי לאכול, כמו שכתוב: "אם ארעב לא אמר לה... האוכל בשר אבירים...", אלא מטרותו של לחם הפנים היא בעבורנו, כדי שזכור את חסד ה' שמתיה ומקלל אותנו בקסד חנם ונתנו לנו בכל עת וזעה לחם לפי הטף לשבע (כמו שהאר"י

התורה במצוות צה צ"ג.

ולפי הסתפלותו פזו, המקלל היה נמנע מקלל ולהפך, הוא היה מקיים 'עין תחת עין' לטובה, כרע שהיה הולך את עינו ושניו בנפש לטוב והיה מדבר בפיו דברי שבח והפרת הטוב לה' ויתברך.

לחם הפנים ושמיטה

ולפי זה יתבאר הטעם שפרשת המקלל נסמכה גם לפרשת שמיטה, משום שפרשת השמיטה ולחם הפנים ענינו אחד, ללמד את חסד ה' שנתנו לנו לחם ומגדל לנו את התבואה והפרות על ידי הגשמים, וכשם שפרשת לחם הפנים צריכה להיות סמוכה לפרשת המקלל, כדי ללמדנו שהמקלל חטא בכך שלא התבונן בחסדי ה' דרך לחם הפנים, כן פרשת שמיטה צריכה גם היא להיות סמוכה לפרשת המקלל, כי על ידי ההתבוננות במצוות אלו יוכל האדם לתקן את ראות עינו ודבורי פיו הנחתכים על ידי שניו שבהו חטא המקלל.

ובנוסף נכר שפרשת לחם הפנים והשמיטה דומות גם בתבניתן, שאת לחם הפנים היה כסדרים ועורכים מדי שבת בשבתו והיו ממתנים ונמנעים מלאכול בשעה ימים עד השבת הבאה,

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

מי מצייל אותי בדרךכים?

לאחר שזכיתי לחתן את כל ילדי, הבחנתי באחד מילדי שהוא מתקשה בפרנסה לשלם שכירות וכדומה ולכן עזרתי לו בתמיכה חדישה. כעבור כמה שנים, הרגשתי שההוצאה האת קשה לי ולכן הודעתי לו שבעוד שלשה חדשים אפסיק לתת לו את התמיכה, ואמרת לי שהסבה שאני מודיע לו זאת שלשה חדשים מראש היא בכדי שיכין את עצמו בחישים הללו להסתדר לכדי!

כני שמע את דברי והמשיך לדרכו, אך כשעברו להם שלשת החדשים והגיע החדש הרביעי, הוא בא אלי בפנים מקינות ואמר לי: אבא, אני חייב את העזרה שלך! האמת, שהיה לי נסיון קשה לכעס עליו על כך שהוא לא הכין את עצמו במשך החדשים שנתתי לו להתכונן להתפרנס, אבל התגברתי וכבשתי את כעסי והשבתי בלבי: כעת אני מתאפק ואף מתגבר על הקשי שלי לעזר לבני, ויהי רצון שהדבר יחשב לפני ה' כעקדה ויכפר מעלי ומעל בני ביתי גזרות קשות.

אמרת לי: טוב, אני מוכן להמשיך לעזר לך, אבל אני מבקש ממך שתתאמץ להכין לעצמך מקור פרנסה ותודיע לי בקרוב ככל האפשר, שאתה כבר מסדר ושאינך צריך להיות תלוי בי. אבל עברו ששה חדשים נוספים ועדין בני לא בא להודיע לי שהוא מצא איזה שהוא מקור פרנסה, ואז חשבתי לעצמי שאני הולך הודיע לו שאיני ממשיך לתמוך בו.

אבל כשאשתי שמעה ממני את התכנית הזו, היא אמרה: אני חושבת שזהו זכות שהקב"ה היא שאירי בידך לתמוך בבן הזה, כי ברוך ה' כבר חתנו את כל הילדים ואני צריכה יציאת שילוח אותנו, לכן משמים תכננו את זה שהוא מתקשה לפרנס את עצמו ובה' יש לנו זכות של החזקת בן תורה.

דבריה עשו רושם בלבי והחלטתי שעל כל פנים אתעכב מלהודיע לבני את הבשורה שאיני ממשיך לתמוך בו. למחרת היה יום ששי, ערב שבת קדש, נסעתי ברכבי למקוה. בדרך היתה אפשרות לקצר את הדרך בנסיעה ברחוב קצר שלפי חקי התנועה אין לי בו כניסה, אך מכיון שהיה זה יום גשום מאד ולא היה רכיב ואנשים בדרך החלטתי לקצר את הדרך דרך הרחוב הזה.

« המשך המעשה בעמוד ד' »

כְּעֵין הַשְּׂמִיטָה שֶׁהִיא אַחַת לַשְּׁבַע שָׁנִים, וְהִיא נַעֲשֶׂה בּוֹ גַם שְׁנֵי שָׁנָאֵר 'לַחֵם חוֹם בְּיוֹם הַלְקָחוֹ', חֵם וְטָרִי שְׁבֹעַ שָׁלֹם, וְאַחַר כֵּן הָיוּ מְחַלְקִים אֶת שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַלֶּחֶם לְכָל הַפְּהָגִים, שֶׁהֵם מִזְכּוּרִים שֶׁה' אֵן וּמְפָרְסֵם אֶת שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי הַשְּׁבָבָטִים, וְהַעֲנֻנְעִים הָיוּ מוֹשִׁיִּים יְדִידִים וּמוֹתָרִים עַל הַלֶּחֶם וּמִשְׂאִירֵים זֹאת לְאַחֵיהֶם הַפְּהָגִים.

שְׂמִטַת קַרְקָעוֹת בְּהַר הַסֵּנָה

וְכֵן גַּם בְּשִׂמְטָה, אֲדָם מִשְׁקָע בְּאֲדָמְתוֹ שְׁבַע שָׁנִים וְנוֹשָׂה חֵיל פְּרוֹת וּפְרֵי פְרוֹת, אֲבָל הֵנָּה בָּאָה הַשְּׂנָה הַשְּׁבִיעִית וְה' נוֹתֵן לָנוּ מִצְוָה מִיְחַדְתָּ לְהַפְקִיר אֶת הַשְּׂדֵה שֶׁל הָאָדָם, וְלֹהֲפֻנֵעַ מִלֹּה שְׂתַמְשֵׁם בּוֹ כְּדַרְכּוֹ, וְכֵן הַהֲלָאוֹת הַמְּמוֹנִיֹּת שֶׁאֲדָם הַלָּוֶה לְחֻבְרֵיו הַשְּׂמִטָה מִשְׂמִטָּה, וְזֹאת כְּדִי לְלַמֵּד אֶת

הָאָדָם לִתֵּת לְזוֹלַת וּשְׂאֵל יְהִיֶה אֲנוֹכִי שְׂחוֹשֵׁב רַק עַל טוֹבָתוֹ וְחֻלְקוֹ.

וְהַתּוֹרָה מְפָרֶטֶת שְׂמִיטָה זוֹ נִתְּנָה מִ'הַר סִינַי' - מֵהַהָר הַנְּמוּיָה וְהַשְּׂפֵל מִפֶּלֶה הַהָרִים שֶׁהִיא בְּאֲמִצֵּעַ הַמִּדְבָּר, שְׂמִיטָה עִם קוֹצֵי הַסֵּנָה, לְרַמֵּז לְאָדָם שֶׁשְׂדֵה מִצְוֹת הַשְּׂמִטָה הִיא לְלַמֵּד אֶת הָאָדָם לְהַפְקִיר וּלְבַטֵּל כְּמִדְבָּר אֶת מִדּוֹתֵי הָרְעוּת שֶׁדוֹאָג רַק לְעֵצְמוֹ, וְאֲדַרְבָּה שֶׁיְהִיֶה לְבוֹ פְתוּחַ לְרוּחַה לְזוֹלַת כְּמוֹ מִדְבָר, כְּלִי שׁוֹם מִחֲצוֹת כְּלָפִי שׁוֹם אֲדָם, וּמִפְּנֵי שֶׁמִּהַשְּׂמִיטָה אֵינוֹ לוֹמְדִים אֶת הַיְסוּדוֹת הַגְּדוּלוֹת הַלָּלוּ שֶׁהֵם לֶחֶם לְכָל הַמִּצְוֹת וְלְכָל יְמֵי חַיֵּי שֶׁל הָאָדָם, לְכֵן דּוֹקָא בְּהַ נִכְתָּב בַּתּוֹרָה בְּמִפְרָשׁ שֶׁהִיא נִתְּנָה מִהַר סִינַי, וּמִמְנַה לֹמְדִים בְּנֵי אָב עַל כָּל הַמִּצְוֹת, שֶׁכָּפְלוּ נִתְּנוּ מִסִּינַי.

וְנֹאמְרוּ: "וּמִמִּדְבָּר מִתְּנָה", שֶׁכִּשְׂאֲדָם מִתְּנָה בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת כְּאֵלּוּ, הוּא זוֹכֶה לְהַדְבִּק בְּה', שְׂגֵם בְּרוּחֵי ה' מְקַרְבּוֹ וּמְגַלָּה לוֹ אֶת אִוֵר מִתִּיקוֹת תּוֹרָתוֹ וְנֵעִם חֻקְמוֹ הַסְתוּמָה מֵעֵינֵי בְנֵי אָדָם (עֲשֵׂי מֵה שֶׁדָּרְשׁוּ חַ"ל בְּנִדְרִים נה. עַל פְּסוּקֵי זח, וְגַם בְּגִשְׁמֵי עֵינֵי הַבְּרָכָה שֶׁהִיָּתָה בְּלֶחֶם הַפְּנִים שֶׁשְׂמִטָּה חֲמִים וְטָרִיִּים כְּמִשְׁפָּה כָּל הַשְּׁבֹעַ וְחַתִּיקָה קִטְנָה מֵהֶם הִיָּתָה מִשְׂבִּיעָה, כֵּן גַּם בְּשִׂמְטָה יֵשׁ בְּרָכָה מִיְחַדְתָּ, שֶׁה' מְכַפֵּיל אֶת תְּבוּאוֹתָיו וּמִתְבָּרַךְ מִזְיוֹן בְּמַעֲשֵׂי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וְנִתְּנָה הָאָרֶץ פְּרִיָּה וְאֶכְלֶתֶם לְשִׂבְעַ וְיִשְׂבַּתֶּם לְכֻטֹּס עֲלֵיהֶם... וְצִוִּיתִי אֶת בְּרַכְתִּי לְכֶם... וְעִשַׂתְּ אֶת תְּבוּאוֹתָה לְשִׁלֵּשׁ הַשָּׁנִים" וּמִתְקַיֵּם בּוֹ הַפְּסוּקִים: "וּבְרַךְ אֶת לְחֻמְךָ וְאֶת מִיִּמְיֶךָ וְהִסְרַתִּי מִחֻלָּה מִקְרָבְךָ".

מִדּוּעַ מִשְׁוֵה קִבֵּל אֶת הַתּוֹרָה דּוֹקָא מִסִּינַי?

שְׁנֵינֵינוּ בְּאֲבוֹת, 'מִשְׁוֵה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי'. יֵשׁ לְבֹאֵר אֶת לְשׁוֹן הַתְּנַא שֶׁלֹּא אָמַר 'מִשְׁוֵה קִבֵּל תּוֹרָה מִפִּי הַקֹּבֶה', מִשּׁוֹם שֶׁדְּרָבָה לְבֹאֵר בְּזוֹכֵת מִה זָכָה מִשְׁוֵה לְקִבֵּל תּוֹרָה מִפִּי ה', בְּזוֹכֵת שֶׁתָּהָה כִּיֶּה סִינַי שֶׁלְבוּ הָיָה פְתוּחַ לְכָל מִדְבָּר, וְהַרְגִּישׁ אֶת עֲצֻמוֹ שֶׁכָּל כְּהַר סִינַי הַנְּמוּיָה מִפֶּלֶה הַהָרִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וְהָיָאֵשׁ מִשְׁוֵה עֵנִי מֵאֵד מִכֵּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה". וְכֵן מְנַעֲרָתוֹ נִהַג בְּמִדּוֹת טוֹבוֹת אֵלּוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּגְדֵּל מִשְׁוֵה וַיִּצְאָ אֶל אַחֵיו וַיִּרְאָ בְּסִבְלָתָם" (שְׂמוֹת

א) 'שְׂנֵתָ עֵינֵי וְלָבוּ לְהִזוֹת מִצָּר עֲלֵיהֶם' (ש"י), וּמִסָּר נִפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם, שֶׁכְּמַעֲשֵׂת הַרְגוּ פְרַעֲה מִמַּחְמַת שֶׁדָּאָג לְהַצִּיל אֶת אַחֵיו הַיְהוּדִים מִיַּד הַמִּצְרִים.

מִדּוֹתֵי שֶׁל אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ בְּדוֹר הַגְּמָרָא

וְכֵן מִצִּינֵנוּ בְּגְמָרָא (בְּרַכּוֹת נט) שֶׁמִּסְפֶּרֶת עַל ר' חֲנַנְיָ כֵן חֲנִילָאֵי שֶׁהָיוּ בְּבֵיתוֹ שְׂשִׁים אֹפִים בְּיוֹם וְשִׁשִּׁים אֹפִים בְּלֵילָה, וְלֹא הוֹצִיא אֶת יָדָיו מִפִּיסוֹ עַל מְנַת שָׂאֵם יְבֹאֵ עֵנִי לְפָנָיו, וַיִּכַּל מִיָּד לְהוֹצִיא וְלִתֵּת לוֹ,

וּבֵיתוֹ הָיָה פְתוּחַ לְאַרְבַּע רִחוּת הַשָּׁמַיִם כְּמוֹ הָאֵהָל שֶׁל אֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ אִישׁ הַחֶסֶד, וְכָל מִי שֶׁנִּכְנַס רָעַב יָצָא שְׂבֵעַ, וְהָיָה מְנִיחַ תְּבוּאוֹת בְּפֶתַח אֵהָלוֹ וְכָל מִי שֶׁהָיָה נְצָרָה, הָיָה לוֹקַח בְּהַחֲבָא בְּלֵילָה.

וּבְכֵן קָנַם עֵינֵי מִצְוֹת הַשְּׂמִיטָה כְּכָל יָמָיו, וְהַלְחֵם שֶׁאָפָה הָיָה כְּלֶחֶם הַפְּנִים כְּכֹלֵל, שֶׁהָיָה מוֹשֵׁף אֶת יָדָיו מִמְנוֹ וּמְחַלֵּק אוֹתוֹ לְעֵבָרִים וְקָנַם: "הֲלוֹא פָרִס לְרַעֵב לְחֻמְךָ וְעֵבָרִים מְרֹדִים תְּבִיאֵי בֵית", וּבְהָה נִתְקַדַּשׁ בֵּיתוֹ בְּקִדְשֵׁת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּמוֹ

מִתִּיקוֹת שְׁנַת אֲמוּנָה וְחֶסֶד

בְּצִיּוֹר שְׂבִיכוֹתֶת הַגְּלִיוֹ: נִכְרַ הַיָּאָר הָאָדוֹן מִשְׁתַּחֲרָ אֶת עַבְדּוֹ וּמַעֲנִיק לוֹ מִתְּנוּת, וְכַעֲל הַשְּׂדֵה מִפְקִיר אֶת שְׂדֵהוֹ בְּשְׁנַת הַשְּׂמִיטָה וּמְזוּמֵן אֶת עוֹבְרֵי הַדֶּרֶךְ בְּמֵאֵר פְּנִים לְהִנּוֹת מִפְרוֹת הַשְּׂדֵה תוֹךְ כְּדִי שְׂהֵאֵר מִדְּגִישׁ לָהֶם שֶׁפְרוֹת אֵינֶם שָׂיִכִּים לוֹ.

לְמִי שָׂיִכִּים הַפְּרוֹת אִם לֹא לְכַעֲל הַשְּׂדֵה? וּמֵה טַעֲמֵם שְׂאֵנוּ יְכוּלִים לְהִבִּין בְּמַצְוָה זוֹ הַמְחַבֵּט אֶת הָאָדָם לְשַׁחַר אֶת עַבְדּוֹ וְאֶת שְׂדֵהוֹ הָאִישִׁית?

עַל כֵּךְ בְּמֵאֵמֶר: 'מִתִּיקוֹת שְׁנַת הַשְּׂמִיטָה'. וּבְמֵאֵמֶר: 'נֶסֶח ה'הַגְּדָה' לְשַׁנַּת הַשְּׂמִיטָה'.

בְּצִיּוֹר שְׂלֻמְנֵינוּ: רַב חֲנַנְיָ בֶר חֲנִילָאֵי מִפְעִיל בֵּית הָאֲרָחָה וּמְחַלֵּק מְזוּן לְכָל דְּכִפִּי וּבְנוֹסְף מְחַלֵּק מְמוֹן לְכָל נְצָרָה. מִדּוּעַ רַב חֲנַנְיָ מְנִיחַ אֶת יָדוֹ בְּקַבִּיעוֹת בְּתוֹךְ הַכִּיס? וְאִיךָ מַעֲשֶׂה זֶה קָשׁוּר לְשַׁנַּת הַשְּׂמִיטָה?

עַל כֵּךְ בְּמֵאֵמֶר: 'מִדּוּעַ מִשְׁוֵה קִבֵּל אֶת הַתּוֹרָה דּוֹקָא מִסִּינַי?'

עצות מתוקות

בל"ג בעמור שבו פסקו תלמידי רבי עקיבא מלמדות והוא יום הלולת רשב"י, מרבים בשמחה, ויש לבאר שהשמחה היא משום שרשב"י היה התקון לעשרים וארבע אלף התלמידים שלא נהגו כבוד זה בזה, שטרש טעותם היה בקב שלפי דגתם לא היתה בהם אמונת חכמים כראוי כלפי רבם רבי עקיבא, שאם היתה להם אמונת חכמים כראוי היו נגשים לפני רבי עקיבא שישפון שלום ביניהם. **אבל** רשב"י היה תלמיד נאמן לרבי עקיבא והלך במדותיו הטובות כמו שאמר לתלמידיו (בבב"א טו:), שנו מדותי שמהותי תרומות מתרומות מדותי של רבי עקיבא ולכן שמחים ביום פטירתו שבו התברר שהוא נשאר בגאמנותו לבנו עד יומו האחרון.

מתוקות שיחי

רבנו של עולם חנונו בשכל כנון כל הנמים ובמדותיהם הטובות של הצדיקים שלא לבא לכלל קטטה ומריבה עם הבריות, ואם תתחיל בלבנו תרעמת על האולת חיליה, ילך לחכמי ישראל שילמדנו איך לדון אותו לכך זכות, ולהבין שיחידיו כלו טוב ונעימות, והרע אינו שך לו, שפאשר נחשב כך על חברינו גבדאי גרע שראינו בו יתכפר לטוב, ובזכות זה נטיב את אחריתנו מראשיתנו ומעתה לא תבוא עלינו שום צרה ומצוקה ולא ישמע עוד שד ושבד בגבולנו ותקום בכל אויבי ישראל חרפם תבוא בלבם וקשנותם תשברנה, אמן סלה.

ספירה של אמונה

ולא די בזה, אלא שעליכם לספר את שנות השמיטה שנה אחרי שנה, כמו שכתוב (ויקרא כה ט): "וספרת לה שבע שבתות שנים שבע שנים שבע פעמים", ובכל שנה תספרו ותספרו זה לזה שששנה היא שנה ראשונה או שניה וכדומה למנין שנות השמיטה, וכבוד שש או חמש שנים תגיע השנה המיוחדת - שנת האמונה.

והתורה מבטיחה, ששששנה רגילים לדרב בינינו כך ולהתחזק תמיד באמונה, אז "וציית את ברכתה לכם בשנה הששית" - דבורי אמונה אלו ישפיעו לנו תכף ומיד את הברכה, וכבר "בשנה הששית", כשנתבונן ונתחזק בפלאי השנה השביעית התקרה באה, תחול עלינו ברפת ה'.

מלחם הפנים אנו למדים לעשות חסד ברוחני, כמו שגמלו הפנים חסד ברוחני על ידי לחם הפנים, בקב שיהיו מגביהים את השלחן ואומרים לעולי הרגלים, "ראו המתבקש לפני המקום, שהלחם נשאר חם כביום הקלחון".

טובתו של הכתן היא טובתנו

ולכאורה נשאלת השאלה, היאך החם שנושא בלחם הפנים מוכיח את חבת ה' לכל עמו, הרי החם שנושא בלחם הפנים הוא טובה רק לפניהם, ששנהנים מאכילתו? אלא שפשה' מיטיב לפניהם, זוהי טובת כל העם, כי הם מלמדים דעת את העם ורש"י להם מאכילתו טובים, הם יכולים ללמד ולהיטיב יותר לעם, ומכאן אנו למדים שטובתם של התלמידי חכמים הצדיקים המלמדים את העם דעת ה', היא טובת כל העם כלו.

וכשמתנהגים במדות הטובות, לא מגיעים לעולם לזקן שו ועיו ומריבות וקנאה ונשנה ויחלוקת עם החבר, כי לא יהיו חכמים אצל האדם משגים רעים כאלו, מאחר שהכפר את עינו לטובה והכפר את פיו ולבו להיטיב עם בני ביתו וחקבריו, ולכן נסמכו פרשיות אלו של המקלל וזקני שו ועיו לפרשת שמיטה, ללמדנו שפדי להנצל מלהזיק לחבר בשו ובעיו ובשאר נזקים, וש לנהג במדות הטובות הנלקטות ממצות השמיטה.

שאמרו שם, 'מיזם שחרב בית המקדש, נגזרה על פתייהו של צדיקים שיחברו ומכר אנו למדים שביהם של הצדיקים שקול כבית המקדש.

מדות טובות של בית המקדש

והוא היה פדגמט הפהו הגדול הנכנס לפני ולפנים ומשרת את ה', כי אמרו חז"ל: 'כל מי שיש בו דעה, כאלו נבנה בית המקדש בימיו - מאחר שכל התקלית של בית המקדש היא ללמדנו את דעת ה' של מדות טובות והנהגות ישרות "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם", שאותו היו מלמדים הפניהם בעת הקרבת הקרבנות.

וכגון שפאדם היה בא להקריב קרבן ששאת, היו הפניהם מראים לעינו את אברי הקרבן ומהם היו מלמדים אותו כמה חסדים גדולים עושה עמו ה' בבריאות כל אחד מאברי גופו הדומים לאברי הבהמה, ומכר היו מתזקים את לבו להתנהג מעשה כראוי וכשורה, הכר הנהגות הרעה שעליה הוא מביא את הקרבן. ואותו נשנה במדות טובות כאלו הנלקטות בבית המקדש, נחשב כאלו נבנה בית המקדש בימיו.

ואת המדות הטובות הנלקטות בבית המקדש אנו למדים ממצות השמיטה המלמדת אותנו להיטיב לבריות ולגמול עמהם חסדים בגשמי, וכן

נסח ה'הגדה' לשנת השמיטה

ועל כן התורה מלמדת אותנו באל "מה נאכל" וכו', כי בזה שתעשו את מעשה המצוה של שמיטה בלבד - לא תצאו ידי חובת המצוה בשלמות, ולא תזנו שצצה לכם את ברפתי, אלא רק אם תדברו ותעסקו בסוגיא זו של שמיטה בעסק גדול, ותכניסו את האמונה לעמק הלב שהוא זן ומפרנס - אז "וציית את ברכתה לכם".

שאלות המביאות אמונה

וכמו שבגליל התקדש חג הפסח, חג האמונה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המורה לספר הרי זה משבח - כמו כן בשנה הששית, בהתקרב שנת השמיטה, שנת האמונה, עלינו לספר את ספור האמונה שמתגלית בכל שמיטה ושמיטה מדד, ששנה שלמה אינו עושים שום השתדלות טבעית לפרנסה, ובכל זאת הקב"ה נותן לנו את פרנסתנו מידו המלאה, הפתוחה והרחבה.

וכמו שבגליל פסח יש לספר בדרך שאלה ותשובה דוקא, כמאמרם ז"ל (פסחים טו:): חכם בנו - שואלו... ואם לאו - הוא שואל את עצמו, כמו כן כאן, יש ענין לספר זה לזה בדרך שאלה ותשובה: "מה נאכל בשנה השביעית?" - מה יזכר אנו אוקלים תמיד בשנת השמיטה? "הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו"?!! ובכל זאת יש לנו ולבני ביתנו מה לאכל, הרי שדבר זה מלמדנו לכל השנים ש"הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו" - אנו לא זורעים ולא אוספים, אלא הכל מהקב"ה.

"וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו, וציית את ברכתה לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים".

לקאורה תמונה: וכי התורה עוסקת בטענותיהם של קטני אמונה, שאינם מאמינים שמי שפרנסם בשש השנים, הוא יפרנסם בשנה השביעית?!

ונראה לבאר, לפי מה שאמרו חז"ל (ר"ה א:), כי משמש בארבע לשונות: אי, דלמא, אלא, דהא, ותבת "כי" האמור כאן אינו משמש בלשון דלמא - שפא, אלא בלשון אלא שפאנו אכל שפאר ושי"ש).

ובפרש"ה זו אין אנו עוסקים כלל בקטני אמונה, הבאים בטענות של "מה נאכל בשנה השביעית", אלא התורה מלמדת אותנו כאן דרך הנהגה טובה, אבל כך ראוי שתאמרו: כפאשר תשבתו ממלאכתכם, שראוי שתשאלו "מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו".

איני בעל הבית

דהנה היסוד של מצות שמיטה ויובל הוא לגרם לאדם שלא להיות קשור לעולם תהא ולדעת שאינו בעל הבית על ממונו, שדותריו ועבדיו, ושלא כחו ועצם ידו עשו לו את החילה אה, שלקו הקב"ה מצוה להפקיר את השדות אחת לשבע שנים, ולהשמיט את החובות, ולשחרר את העבדים - כדי שתפנס לאדם הרגשה עמוקה ש"לה' הארץ ומלאה", ושי'הוא הנתן לה כח לעשות חיל".

מתיקות של 'היה הוה ויהיה'

"ועשת את התבואה לשלש השנים". עגנו שלש השנים הוא, שעל האדם להתבונן בחסדי הבורא עליו בג' זמנים: היה, הוה ויהיה, הינו, שעל האדם להתבונן בכל החסדים שהקב"ה עשה אתו מיזם וצירתו, ובחסדים שעושה עמו ביום הזה, בעת ובעונה האתה, ובחסדים שהקב"ה עתיד לעשות עמו במשך כל ימי תנו עד זיבולא בתרייתא.

זכמו שבתפלת שמונה עשרה בברכת 'ברך עלינו' שהיא ברפת הפרנסה, מתחלה אנו מבקשים על 'הוה' - שאותו האדם חש ומרגיש כרגע, ועל

ואנו מברכים ומוחלים את אמונתנו מכה, שמה שהיה לנו אכל בפעם בשנים אלו, הוא רק ממתת שצוית את ברפתך עלינו בטובה וגדול.

וכשאדם מתבונן בחסדים של 'היה, הוה ויהיה', הקב"ה משפיע עליו את ברפתו "לשלוש השנים" - הוא מברך את השנים שפבר עברו עליו, ומחלצו מכל הקשיים והמצוקות שנוצרו לו במשך שנים אלו, ומברך את השנה שהוא עומד בה, וגוזר עליו עתיד טוב, לחיות שנים ארוכות, בבריאות ובנחת.

זה אנו אומרים: 'ברך עלינו ה' אלקינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה', ואנו מוסיפים ואומרים: 'לטובה' - הינו שהברכה תביא אותנו לתכלית הנצחית, לגלות ש"ח לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו", אלא רק "ברפת ה' היא תעשיר".

'יתן ברכה על פני האדמה' - זו בקשה על העתיד, שאנו מבקשים שהקב"ה יתן ברכה באדמותינו שצמיחו: יבול מברך בכל שנה ושנה, יברך שנתנו פשנים הטובות לברכה' - אנו זוכרים היטב את כל החסד שעשית עמנו בשנים הטובות שהיו,

המושג מתיקות הניסים

והנה, כאשר נסעי ברחוב הקצר הזה, הפתיע אותי שטר תנועה שרכב על אופנוע, כמובן מיד השטר בקב את הרשיון של ורצה לקב לי דו"ח, כמה שנסיתי לתרץ את עצמי, הוא לא קבל, הוא הסתמר מתחת סכה של חנות, הוציא את העט מיסו כדי לכתב על את הדו"ח, אבל... העט לא כותב! השטר מנסה כמה פעמים לכתב, והעט לא כותב! הוא נגש אלי ואמר: יש לך עט? חיקתי ואמרתי לו: קדם כל אין לי עט, אבל אתה מחזיק אותי, אתה מבקש ממני עט כדי לכתב לי דו"ח? זה כמו שהאוב! יבקש מהאדם חרב כדי להזיק לו...! השטר פנה לעוברי דרך ובקש מהם עט, אך לאף אחד מהם לא היה עט, או שהם החליטו להציל אותי ולא רצו לתת לו עט... עד שהשטר אמר לי: סע, השם אוהב אותך! נסעתי והתרגשתי מאד לראות שאכן השם אוהב אותי, כמו שהשטר בעצמו העיד.

באותה שבת קראתי בגליון שלכם על כך שהשבת היא זמן של הודאה לה' על חסד הבריה"ה שברא בשבת ימי בראשית וכן זהו יום שבו צריך להזכיר את כל החסדים שה' עשה עם האדם באותו שבוע, ומכך התעוררתי לספר על השבת השבת את המעשה הזה, ואשתי שהתפעלה מאד מהמעשה, אמרה לי: אני בטוחה שהקב"ה הראה לך כזה גלוי פנים בזכות העזרה לבננו... בקלתי את דבריה, אך בלבי לא הייתי מבקע לגמרי שאוהי סבת הישועה שהייתה לי.

בתלמת השבוע בא, נסעתי מחוץ לעיר בדרכי לחיפה והנה באמצע הדרך התבלבלתי ולא עצרתי בתמרור עצר' שבו אני חוב לעצר ולתת זכות קדימה לרכבים החוצים בתמרור עצר'. יאן, שאני

נוהג ברכב כבר למשך כארבעים שנה ואפשר לומר שכמעט ולא עברתי שום עברות תנועה, אבל קעת כנראה מן השמים גלגלו לי לטעות בזה, כדי להביא לי מקר תועלת.

שטר שעמד בקרבת מקום עצר אותי בפנים חמורות סבר ורצה לתת לי קנס גדול וגם להוריד לי נקודות ברישיון, אני ששתי מכה מאד, ובסייעתא דשמיא הרגשתי באותו רגע רוח טהורה בלבי ופניתי לה' ברגע ואמרתי: רבוננו של עולם, תעזר גם עכשו, כמו שצורת לי ביום שני.

ואז עלה רעיון בלבי, וכך עשיתי, לקחתי את ספר התהלים שברכבי, שבו אני נוהג לומר תהלים בכל עת פנאי, הספר הזה נראה כבר חרוך וישן אמרתי לשטר: תראה, יש לי כאן ספר תהלים קדוש שיהודי אחד התפלל בו הרבה, אני נותן לך אותו שתוכל גם אתה להתפלל בו והתפלה היא סגולה גדולה לכל הישועות.

הפנים של השטר לפתע השתנו לטובה, הוא חיך ואמר: מחר הבן שלי צריך להגיע למקום מסכן שאני חושש מאד לשלמו, אז בשבילו אני מוכן לקבל ממך את התהלים הזה, ואני פוטר אותך לחפשי, רק בפעם הבאה תנהג בהיחיות!

המשכתי בנסיעתי, תוך כדי שאני מתנשף מהתפעלות מגדל הנס שעשה עמי ה' ותברך התקשרתי לאשתי וספרתי לה את הדברים ולאחר שהיא הזכירה לי להיות זהיר יותר בכבישים, היא חזרה ואמרה לי: תראה שה' מראה לך שוב שהוא איתך וברוך לי שה' רוצה להראות לך כמה הוא שמח שאתה ממשיך לעזר לבננו, אפילו שזה קשה לך כנראה ה' רוצה שתחליט בהחלטה גמורה שאתה ממשיך לעזר לו בלהתחרט! אמרה נות ביתי. את האמת אומר, שבלבי עדן לא השתכנעתי

שאמשיך לעזר לבני בלי לחזר בי מכה עד שבא המאורע השלישי. כשהגעתי לחיפה, אני לא יודע להסביר איך זה קרה, אבל לפתע אני מוצא את עצמי שוב פעם עובר עברת תנועה קשה, כשאני נוסע בכביש ארוך שאין בו כניסה, ורכבים נוסעים מולי ואני נוסע כמון הנגד... ולהפתעתי, הרכב השלישי שנסע מולי היה לא אחר מנמדת משטרה!!! הלב שלי פסק במהירות וכלי להבין מניו אני עושה זאת - תוך כדי שאני מביט בשטר נהג הנגדת, הרמתי את ידי לכיוון המצח ועשיתי תנועה של 'הצדעה' שנוהגים לעשותה לאנשים חשובים... השטר הצדיע לי חזרה והמשיך בנסיעתו!!!

כנראה שההצדעה גרמה לשטר לחשב שאני רכב בטחון וכדומה וכך הוא לא עצר אותי לקנס ולענש. קעת כבר אמרתי: עד כאן זה כבר שלש תופעות שהופיעו לי בזו אחר זו, מה שלא קרה במוך ארבעים שנה שאני על הכביש. בטוח שדברי אשתי צודקים [וכידוע שהאשה נמשלה בספרים לשכינה הקדושה ודבריה דומים לדברי 'בת קול מן השמים'] והקב"ה רוצה לעזור אותי להבין שהעזרה לבני מצילה אותי.

הבנתי שבעצם בזכות הצדקה לבני ה' רוצה לשמח אותי מלכתחלה מקל דבר סכנה וישאל אטעה בכללי ההיחיות בדרכים, אבל מכיון שלא הבנתי שזה עומד לי להנצל, ה' הראה לי זאת בדרך של טעיות שכמעט גרמו לי נזקים וקנסות ובכל זאת נצלת ממם ולכן אמרתי: רבוננו של עולם, אני מקבל עלי לעזר לבני בלי לחזר בי מכה ומפחד ואיך בבקשה אל תביא אותי לכלל סכנה ופחד אכן, מברוך ה' לא באתי שוב לכלל טעיות בנסיעה וכמובן את הבטחתי אני מקים, לתמוך בבני חדש בחשדו ולעתיים גם באמצע החדש.

מ. ה. ירושלים

מתיקות ערכו של תלמיד

בל'ג בעומר עושים זכר לרשב"י ולכאורה מדוע לא עושים זכר לרבי עקיבא שהיה רבו של רשב"י? אלא מפני שחשיבותו של רבי עקיבא שהיה עקב שבענקים זה עדן של אלוטיות, עד שרשב"י שפעם כל גדלתו הכניע את עצמו תחת רבו ונעשה תלמיד נאמן אליו ובכה המשיך את דרכו בעולם. שאזרי השלמות ועל כך עושים זכר בל'ג בעומר.

חדורים מתוקים

א. היא שזו ועינו של המקלל הטרודו אותו מעולמו? ב. מיה הסגולה המיטת לזכות במיתנת חכמת התורה, ולהתברך גם בפפע גשמי? ג. מה מולמדנו לגמול חסד ברוחני ומה מולמדנו לגמול חסד בגשמי? ד. איזו שאלה תתאזק בקרבנו את האמונה על ידי שנת השמיטה? ה. איך אפשר לזכות להחליץ מפל

התשובות מונחות בתוכן גליון זה. ניתן לשלוח את התשובות לכתובת האי-מייל: 7885595@gmail.com בקו 'קול מתיקות': 073-313-4395. בצירוף שם, כתובת וטלפון. | הוצרכ מפרשת קדושים: אריה דוב כהן, מודיעין עליות.